

Univerzita Hradec Králové

Ústav sociální práce

Alternativní tresty - domácí vězení

Bakalářská práce

Autor: Nikola Smudková

Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce

Vedoucí práce: PhDr. Daniela Květenská, Ph.D.

Hradec Králové

2015

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Ústav sociální práce

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Nikola Smudková**
Osobní číslo: **U12182**
Studijní program: **B6731 Sociální politika a sociální práce**
Studijní obor: **Sociální práce**
Název tématu: **Alternativní tresty - domácí vězení**
Zadávající katedra: **Oddělení sociální práce a sociální politiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Předmětem bakalářské práce je vymezení alternativních trestů v České republice a podmínky a výkon trestu domácího vězení, praktická část je zaměřena na kvantitativní výzkum, jehož cílem je zjistit, jak je srozuměna laická společnost s alternativními tresty a trestem domácího vězení a jak s nimi souhlasí.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Daniela Květenská, Ph.D.

Oddělení sociální práce a sociální politiky

Datum zadání bakalářské práce:

5. února 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2015

L.S.

JUDr. Miroslav Mitlöhner, CSc.
ředitel

Mgr. Zuzana Truhlářová, Ph.D.
vedoucí katedry

dne

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 14.12.2015

Nikola Smudková

Poděkování

Děkuji PhDr. Daniele Květenké Ph.D., za její podněty a rady, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytla při jejím zpracování.

Abstrakt

SMUDKOVÁ, Nikola. Alternativní tresty - domácí vězení. Hradec Králové, 2015. 52 s.

Bakalářská práce na téma: Alternativní tresty - domácí vězení, teoretická část se zabývá kontextem vzniku alternativních trestů v České republice a jejich důvody, výhody a nevýhody ukládání, dále vymezuje druhy trestů podle trestního zákoníku. Součástí práce, jak už vyplývá z názvu, je trest domácího vězení, zde se jedná o jeho právní vymezení, podmínky a výkon trestu. Probační a mediační služba nad výkonem trestu domácího vězení i jiných alternativních trestů vykonává dohled, tím pádem se práce zabývá jejími činnostmi z toho vyplývající. Závěrem se teoretická práce věnuje tématu elektronického kontrolního systému, který měl být spuštěn s účinností trestu domácího vězení. Hlavním cílem je zjistit, jak laická společnost ve věku od 18 - 28 let souhlasí s trestem domácího vězení

Klíčová slova: alternativní tresty, trest domácího vězení, trestní zákoník, Probační a mediační služba

Abstrakt

SMUDKOVÁ, Nikola. Alternative sentences - House arrest. Hradec Králové, 2015. 52 s.

Topic of bachelor thesis: Alternative sentences - house arrest. Teoretic part is focused on the context of beginnings alternative sentences in the Czech Republic and their reasons, advantages and disadvantages, further more thesis speaks about kinds of punishments according to the penal code. Punishment of house arrest is a part of thesis. This part is focused on legal definitions, conditions and the punishment. Probation and Mediation services look after punishments of house arrest and another alternative punishments, so the thesis is focused on activity of these two services. The end of thesis follows up the topic of electronic research. The aim of this thesis is also a part of practical part. This research is aimed at general public knowledge and opinion on house arrests punishments.

Key words: alternative sentences, house arrest, penal code, Association for probation and mediation

Obsah

ÚVOD	10
1 Kontext vzniku alternativních trestů.....	12
1.1 Restorativní justice.....	12
1.2 Alternativní tresty	14
1.2.1 Druhy alternativních trestů	14
1.2.2 Důvody, výhody a nevýhody ukládání alternativních trestů	15
2 Trest domácího vězení	17
2.1 Důvody ukládání	18
2.2 Právní vymezení.....	20
3 Výkon trestu domácího vězení	24
3.1 Probační a mediační služba	26
3.2 Personální zabezpečení.....	28
3.2.1 Kontrolní elektronický systém	28
4 Praktická část	32
4.1 Výzkum veřejnosti o povědomí o alternativních trestech	32
4.2 Hlavní cíl výzkumu	32
4.2.1 Kvantitativní výzkumná strategie a zdůvodnění volby	33
4.2.2 Operacionalizace a transformace dílčích otázek dotazníku	33
4.2.3 Popis organizace a sběru výzkumu	35
4.2.4 Analýza výzkumu.....	36

4.2.5 Popis a interpretace výsledků výzkumu	44
4.2.6 Reflexe etických dilemat	46
ZÁVĚR	47
Seznam použité literatury a zdrojů	49
Seznam tabulek	51
Seznam grafů	51

ÚVOD

V České republice přišla změna v oblasti domácích trestů se zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), který nabyl účinnosti začátkem roku 2010 a vytvořil trestní rámec alternativních trestů. Práce se zaměřuje především na téma alternativních trestů a nahlíží na zmíněnou rekonstrukci, jako na transformaci trestní justice, která měla vnést do naší společnosti řadu výhod, jež se snaží rozvést v jednotlivých kapitolách.

Oblast alternativních trestů v trestním právu mě velice zajímá, jelikož si myslím, že právě tato oblast má vysoký potenciál a může ulehčit jak státnímu rozpočtu, tak najít svoje zastoupení v prevenci kriminality a recidivě. Tyto a další aspekty bych chtěla rozvést ve své závěrečné práci. Práce zjišťuje, jak se k trestu domácího vězení a celkově k tématu alternativních trestů staví laická společnost ve věku od 18 - 28 let v České republice.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se práce zabývá vymezením alternativních trestů a podrobně seznámí s trestem domácího vězení a výkonem tohoto trestu. Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jestli laická společnost ve věku od 18 - 28 let souhlasí s trestem domácího vězení, zda zná podmínky výkonu tohoto trestu a jak je celkově srozuměna s alternativními tresty.

Jako první dílčí cíl jsem si vymezila zjistit, jestli se respondenti někdy setkali s termínem - alternativní trest, druhý dílčí cíl zjišťuje, kde přišli s tímto termínem do kontaktu. Další dílčí cíl se zabývá, jestli se respondenti setkali s termínem - trest domácího vězení. V pořadí čtvrtý dílčí cíl se zaměřuje na souhlas respondentů s tímto trestem, toto navazuje na pátý, který zjišťuje znalosti respondentů o trestu domácího vězení. Šestý dílčí cíl zjišťuje, jestli respondenti pozitivně vnímají, že Česká republika využívá široké spektrum alternativních trestů. Poslední cíl zjišťuje, jaký alternativní trest vnímají respondenti jako nejužitečnější.

Jak už bylo zmíněno výše, v praktické části této bakalářské práce je využita kvantitativní výzkumná strategie, která se zaměřuje na dotazníkové šetření. Tuto metodu jsem zvolila z toho důvodu, protože si myslím, že je nejlepší možností jak

oslovit co největší spektrum společnosti a zjistit, jaké má povědomí o alternativních trestech a o trestu domácího vězení.

Hlavní význam tato práce má v tom, že si odborná veřejnost v čele s Ministerstvem spravedlnosti, až po střediska Probační a mediační služby může z celé výzkumné části odnést, jak na problematiku alternativních trestů společnost ve věku od 18 - 28 let nahlíží a že je třeba těmto věcem věnovat větší pozornost, aby vešla do povědomí širší struktury společnosti, jelikož dle mých hypotéz o tom není naše společnost příliš srozuměna. Odborná veřejnost zjistí, jak nahlíží na alternativní tresty tato vymezená věková skupina. Myslím si, že Ministerstvo spravedlnosti a další orgány, které s touto problematikou souvisí, by se měly více zabývat správným fungováním systému alternativních trestů a následně by mohly přinášet ještě větší pozitiva než doposud. Společnost by prostřednictvím odborné komunity měla být informována o široké škále alternativních trestů, které český právní řád vymezuje, právě proto, aby v případě, že se dostanou do situace spojené s trestnou činností, ať už na straně pachatele či oběti trestného činu, obě strany věděly, že zde existují jiné možnosti, než které nám nabízí retributivní justice. Tuto práci bych dále rozšířila po internetu, aby zde byla k dispozici pro obeznámení různými odbornými komunitám, a také s ní seznámím Probační a mediační středisko v Lounech, které by následovně práci dále šířilo odborné veřejnosti.

Celá teoretická část práce se snaží o ucelené vymezení alternativních trestů a dále trestu domácího vězení, jelikož navazuje na praktickou část, která se snaží o přehled obeznámenosti laické společnosti ve věku od 18 - 28 let s těmito tresty a případný souhlas s nimi. Kapitoly na sebe logicky navazují a věnují se dílčím cílům, které byly na začátku této práce stanoveny. Teoretická část je rozdělena na tři hlavní kapitoly. První kapitola se zabývá kontextem vzniku alternativních trestů v České republice. Podkapitoly se věnují restorativní justici a jejímu vymezení, následně shrnutí nejdůležitějších výhod a nevýhod alternativních trestů. Druhá kapitola se věnuje trestu domácího vězení, kdy se snaží charakterizovat situaci, která vedla ke vzniku tohoto trestu. Nejprve se v podkapitolách zabývám důvody jeho ukládání. Poslední podkapitola vymezuje trestní právo hmotné z pohledu trestu domácího vězení. Poté následuje třetí kapitola, která se věnuje výkonu trestu domácího vězení, činnostmi Probační a mediační služby s tím spojené a jako poslední se zabývá kontrolním elektronickým systémem.

1 Kontext vzniku alternativních trestů

V současnosti má Probační a mediační služba České republiky za sebou víc jak 10 let fungování od doby svého vzniku. Právě tuto službu si většina naší společnosti spojuje s výkonem alternativních trestů. Proto je důležité se v úvodu zaměřit na vznik a vývoj probace a mediace v České republice. Podle zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě České republiky k 1.1.2001 vznikla státní organizace s celorepublikovou působností, která je pověřena výkonem probace a poskytováním mediace. Dalším významným krokem bylo přijetí zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, zákon nabyl účinnosti od 1. 1. 2004, jímž byl upraven postup při řešení provinění, kterých se dopustili lidé mladší než osmnácti let. (Kroftová, Ouředníčková in Matoušek, 2010)

Nejdůležitější formování Probační a mediační služba České republiky probíhalo po roce 1989. Tento rok je spojený se změnou našeho systému ve společenském i politickém měřítku. Z těchto důvodů bylo důležité provést změny i v trestním zákoníku. Dá se proto říci, že tresty odnětí svobody byly neúčinné a docházelo k narůstání kriminality. Na základě toho se začala trestní politika zaměřovat na vytvoření podmínek pro uplatnění alternativ v trestních záležitostech. Bylo důležité se začít zabývat recidivou a dále způsoby, jak motivovat pachatele k nápravě, ale i zapojení oběti, která byla poškozena trestnou činností. To souviselo také se vznikem restorativní justice (vymezení restorativní justice se nachází v další podkapitole). Dalším bodem bylo zefektivnění práce soudů. (Sotolář, Púry, Šámal, 2000)

1.1 Restorativní justice

Jak už bylo zmíněno výše, s kontextem vzniku alternativních trestů je důležité si vymežit pojem restorativní justice. Tento druh trestního práva určoval začátky alternativních trestů v naší společnosti a i dnes má restorativní justice v činnosti Probační a mediační služby důležité místo a konkrétně z ní vychází. Jako dobrý příklad restorativní justice v praxi se dá nazvat probace a mediace. Dále má restorativní justice i preventivní účinek vůči recidivě, to znamená, že pachatel je konfrontován se situací skutku, který je spojen s přímým kontaktem s obětí a jsou postaveni do méně konfliktní pozice než u soudu. Což si myslím, že má za účinek, že se pachatel může vcítit do oběti,

a tím pádem podle mě lépe pochopit a přijmout odpovědnost za své činy. Na druhé straně je tu trest odnětí svobody, který v pachateli většinou probouzí ještě větší pocit odcizení od společnosti a potom následovné působení jevů, které jsou důsledkem výkonu trestu ve vězení. Tento pojem souvisí s retributivní justicí, ale neznamená to, že stojí tyto pojmy úplně v protikladu, jelikož i přístupy restorativní justice mohou být využity i s trestem odnětí svobody. Retributivní justice se zabývá tím, jak co nejlépe potrestat pachatele. V této spojitosti se dá říci, že na oběť tady není kladen moc velký důraz.

Dnešní společnost je nastavena tak, že chce vidět odsouzeného pachatele, ale již se nezajímá o to, jak se s celou situací vypořádá oběť. Celé pozadí určitého trestného činu ukrývá širokou škálu lidí, které tato situace zasáhla, ať je to pachatel, oběť, rodina pachatele nebo rodina oběti. Restorativní justice se snaží hledat cesty, jak tato přediva opět obnovit nakolik, jak je to jen možné. Pokud uvažujeme o nějakém přesnějším vymezení, dala by se restorativní justice charakterizovat takto: „Restorativní justice se zaměřuje na újmy vzniklé trestnou činností a usiluje o zohlednění potřeb oběti, podporuje odpovědnost pachatele za řešení vzniklé situace a zapojuje poškozeného, pachatele a komunitu do procesu řešení.“ (Kracík in Štern, 2010, s. 30)

Relativní novinkou v legislativní oblasti České republiky ve spojitosti s restorativní justicí je zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Tento krok byl přijat pozitivně, jelikož zvyšuje práva oběti a posiluje rozsah odborné pomoci, které oběti mohou vyžadovat. Jako důležitý přínos pro pomoc obětem přinesl zákon propojenost systému státní správy, územní samosprávy a neziskového sektoru.

1.2 Alternativní tresty

V této podkapitole jsou vymezeny druhy, důvody ukládání, výhody a nevýhody alternativních trestů. Jelikož tento pojem není v zákoně přesně vymezen, lze alternativní tresty charakterizovat jako ty tresty, které fungují v naší trestní justici a je s nimi spojen výkon dohledu Probační a mediační služby České republiky. Jedná se tedy o trestné činy, které nesouvisí s odnětím svobody.

1.2.1 Druhy alternativních trestů

Trestní zákoník České republiky nabízí širokou škálu alternativních trestů, které lze uplatnit v naší trestní justici. S touto změnou našeho trestního systému, vstoupily v účinnost dva úplně nové alternativní tresty. Jedná se o trest domácího vězení a zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Trest domácího vězení si stojí jako druhý nejpřísnější trest po trestu odnětí svobody. Co se týče trestu odnětí svobody, tak může být také uložen trest odnětí svobody podmíněně a i trest spojený s odnětím svobody s probačním dohledem. Tuto funkci dohledu zastává Probační a mediační služba České republiky.

Dále je trestním zákoníkem dáno, že je možné ukládat tresty vedle sebe nebo samostatně. Některé tresty se logicky nemohou ukládat vedle sebe. Např. peněžitý trest vedle propadnutí majetku, obecně prospěšné práce vedle odnětí svobody a zákaz pobytu vedle vyhoštění. (Mitlöchner, 2012)

Podle § 52, odst. 1 trestního zákoníku rozlišujeme tyto druhy trestů:

- odnětí svobody
- domácí vězení
- obecně prospěšné práce
- propadnutí majetku
- peněžitý trest
- propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- zákaz činnosti

- zákaz pobytu
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce
- ztráta čestných titulů nebo vyznamenání
- ztráta vojenské hodnosti
- vyhoštění

Alternativní tresty se dají dělit mnoha způsoby. Jeden ze způsobů, jak se k těmto trestům dá přistupovat je ten, že na jedné straně má pachatel určenou sankci v omezení své osobní svobody, příkladem toho je dohled probačních úředníků při trestu domácího vězení. Na druhé straně vychází způsob, který je spojen s restorativní justicí, kdy je pachatel nejen zaměřen na omezení svobody, ale také, aby řešil svoji odpovědnost vůči oběti a i celé společnosti. (Osmančík, Vůjtěch, Karabec et al.)

V užším pojetí lze alternativní tresty vymezit, tak že splňují účel a pachatelé nejsou odsouzeni k trestu odnětí svobody. V českém trestním právu by tedy platily jen čtyři tresty, které by se daly nazvat jako alternativní. A to trest domácího vězení, trest obecně prospěšných prací, peněžitý trest a podmíněné odsouzení, jelikož tyto tresty nemůžou být uloženy vedle trestu odnětí svobody. U peněžitého trestu tato charakteristika zcela neplatí. (Ščerba, 2014)

1.2.2 Důvody, výhody a nevýhody ukládání alternativních trestů

Jako jeden z důvodů ukládání alternativních opatření byly nedostatečné výsledky v oblasti ukládání trestů odnětí svobody prostřednictvím uvěznění pachatele, které nepřinášelo žádný efektivní výchovný účinek pro odsouzeného. Hlavním důvodem ukládání alternativních trestů v České republice nebo i v jiných pokrokových zemích, ve kterých je zaveden institut alternativních trestů, je problém s přeplněnými věznicemi. Nicméně alternativní tresty nejsou plně využívány, tak jak umožňuje právní řád, proto je tento problém většinou řešen pomocí stavění jiných prostor k uvěznění nebo vydáváním vyhlášek či novelizováním zákonů o velikosti prostor pro jednoho vězně. Přeplněnost věznic sebou nese vysoké finanční náklady, které zatěžují státní rozpočet. Nacházíme se v době, kdy se soudy nezabývají jen velmi závažnými zločiny, ale řeší i méně závažné delikty, je tedy nutné se věnovat rychlejším a efektivnějším způsobům, jak tyto delikty řešit, což vede i k ušetření finančních prostředků. Jako účinný

prostředek se zde osvědčil tzv. odklon v trestním řízení, při jehož využití nelze dojít k uvěznění stíhané osoby. Důležité u alternativních trestů je především, že na pachatele nepůsobí negativní vlivy, které by ho ovlivňovaly ve spojitosti s trestem odnětí svobody. Pokud se jedná o pachatele, který má šanci k nápravě či resocializaci, měl by vykonávat trest na svobodě, právě proto, aby se od těchto negativních vlivů odklonil. Jestli uvažujeme o alternativních trestech jako o podřazených trestech oproti odnětí svobody, tak bychom se měli zamyslet nad tím, že není-li žádná možnost využití jiných alternativ, tak až poté by mělo docházet k uvěznění odsouzeného. Cílovou skupinou pro alternativní tresty jsou pachatelé, kteří spáchali méně závažný trestný čin, ale s trestem odnětí svobody by hrozilo, že i za krátkou dobu uvěznění si sebou ponесou škodlivé faktory spojené s tímto trestem. Jako o škodlivých faktorech můžeme mluvit např. pobyt odsouzených v kriminogenním prostředí a propuštění z trestu odnětí svobody, jež si sebou nesou stigma toho, kde se v době výkonu trestu nacházeli, což souvisí i s tím, že se propuštění potýkají s problémy v sociálním prostředí. (Ščerba, 2014)

Tyto okolnosti ukládání alternativních trestů, které zde byly popsány, souvisejí s restorativní justicí, pro kterou jsou alternativní tresty nástroj. Ale také jsou spojeny s trestem domácího vězení, což je druh alternativních trestů, proto jsou tyto důvody velmi podobné trestu domácího vězení. Podle mého názoru je zřejmé, že naše společnost včetně odborné veřejnosti se s těmito tresty, které jsou relativně nové, stále seznamuje a snaží se o to, aby byl využit, co největší potenciál, který se v nich nalézá. Prozatím si myslím, že většina společnosti vidí tyto tresty jako pro pachatele nedostatečné. Jelikož ve veřejném mínění převládá názor, že každý kdo spáchá nějaký trestný čin si zaslouží co nejvyšší a nejpřísnější trest, tím je míněn trest odnětí svobody. Přičemž se už většinou neberou v potaz další důvody, které hovoří kladně pro alternativní tresty. To je i důvod, proč jsem se zaměřila ve své praktické části na výzkum, jaké má společnost povědomí o alternativních trestech v České republice.

2 Trest domácího vězení

Další důležitá část práce je kapitola o trestu domácího vězení. Tato kapitola je snaha o utvoření uceleného textu, který se týká trestu domácího vězení v České republice. Práce se snaží nastínit důvody pro ukládání trestu domácího vězení a jeho právní legislativu.

V lednu 2010 vstoupil v účinnost trestní zákoník, s nímž filozofie restorativní justice získala konkrétní podobu, neboť nový zákoník zakotvuje prvky preventivního charakteru, které, mj. kladou důraz na integraci pachatelů v jejich přirozeném sociálním prostředí, a tím je vyloučen kriminogenní vliv vězeňské populace. Tady se poprvé v českém právním řádu objevil trest domácího vězení. (Čadová in Štern, 2010)

Myšlenka o omezení svobody pohybu nepatří zrovna k nejnovějším nápadům společnosti. Jako asi nejznámější příklad trestu domácího vězení lze považovat, že v roce 1633 byl uložen Galileo Galilei za jeho názory. Je zřejmé, že jeho trest nemohl být totožný s dnešní legislativní úpravou trestu domácího vězení. V České republice byl první odsouzený k trestu domácího vězení Štefan Rolník z Loučovic na Českokrumlovsku. Trest si začal odpykávat na začátku února roku 2010, kdy mu byl vyměřen trest na jeden rok s podmínkou, ta byla ustanovena na to, že se musel vyhýbat alkoholu a musel nastoupit na ambulantní protialkoholní léčbu. Tento trest dostal za napadení přítele družky v opilosti. Jelikož, ale odsouzený podmínky trestu nedodržel, byl mu přeměněn na osmiměsíční trest nepodmíněně. (České vězenství, 2010)

Podle zdrojů ze stránek Probační a mediační služby v roce 2010, kdy byl zaveden trest domácího vězení, byl tento trest uložen 118 pachatelům a jednomu odsouzenému byla uložena povinnost domácího vězení jako podmíněčně propuštěnému. Z toho k datu 31.10.2014 bylo ukončeno 119 případů, z nichž bylo vykonáno 79 trestů, 28 případům se přeměnil trest a 11 z nich bylo ukončeno jinak. V roce 2013 bylo uloženo 195 trestů domácího vězení, z nichž bylo 118 vykonáno, 48 bylo přeměněno na jiný trest a 16 trestů bylo ukončeno jinak. Z toho k datu 31.10. 2014 bylo ukončeno 191 případů. Tato statistika ukazuje, že trest domácího vězení se nejvíce ukládal v roce 2012. V roce 2013 došlo ke snížení, ale znovu v roce 2014 se počet uložených trestů nepatrně navýšil.

Tabulka znázorňuje, že trest domácího vězení má podle počtu ukončení dobrou vykonatelnost. (Probační a mediační služba - uložené tresty domácího vězení)

ČR	TDV uloženo	PDV ¹ uloženo	TDV ² k nařízením	Vykonáno	Přeměna trestu	Ukončeno jinak	TDV + PDV ukončeno k 30.11.2014
2010	118	1	0	79	28	11	119
2011	259	14	0	202	39	22	273
2012	493	41	0	479	25	19	534
2013	195	20	1	120	50	16	196
2014	213	16	23	55	5	12	79

Tabulka č. 1: Počty uložených a ukončených trestů domácího vězení v ČR

2.1 Důvody ukládání

V této podkapitole se jedná o vymezení důvodů, výhod a nevýhod ukládání trestu domácího vězení v trestní justici České republiky. Mezi hlavní důvody, proč ukládat trest domácího vězení je snaha o přiměřenost trestu. S patologickými a dalšími jevy jako jsou kriminalita, poruchy chování, násilí, šikana, chudoba, nezaměstnanost a různé závislosti se můžeme nejčastěji setkat u odsouzených k trestu odnětí svobody. Dále se u odsouzených setkáváme se situací, kdy na jejich osobnost působí negativní vliv uvěznění, zejména potlačení individuality uvězněných a možné vytvoření kontaktů na kriminální skupiny. Tato negativa související s uvězněním jsou hlavním důvodem pro ukládání alternativy trestu domácího vězení pro pachatele trestných činů. (Marešová, 2004)

Otázkou je, zda lze tímto způsobem motivovat pachatele k nápravě, když za trestný čin dostane relativně nízký trest a z toho důvodu se nebude obávat dalšího trestu. To si myslím, že je možná hlavní problém v tom, že pachatel může lehce sklouznout k recidivě. Další problém může nastat, že odsouzeného může demotivovat

¹ PDV - Povinnost domácího vězení uložená podmíněčně propuštěnému

² TDV - Trest domácího vězení

situace, že on musí trávit dny ve svém obydlí a jeho spolubydlící se můžou kdekoliv volně pohybovat. Tato situace je však otázkou předběžného šetření probačního úředníka, jestli se odsouzený k trestu hodí a bude dodržovat jeho podmínky, a také jak se k tomu staví lidé, které s pachatelem obývají místo výkonu trestu. Na druhé straně snaha o vykonání trestu domácího vězení má pro odsouzeného mnoho výhod, které ho mohou motivovat k dodržování podmínek tohoto trestu. Konkrétně se může jednat o to, že pachatel neztrácí kontakt se svým sociálním prostředím, nepřichází o své zaměstnání, a tím pádem není tolik ohrožen tíživou finanční situací, do které se většinou dostávají propuštění po nepodmíněném trestu, ti se dále mohou také potýkat se ztíženým uplatněním na trhu práce.

Dalším důležitým důvodem pro ukládání trestu domácího vězení je finanční aspekt. V dnešní době se naše společnost stále nachází ve fázi mírnění dopadu nedávno proběhlé ekonomické krize a jakékoliv snížení nákladů státního rozpočtu je velmi žádoucí. Náklady na výkon tohoto trestu jsou o hodně nižší než náklady spojené s nepodmíněným trestem odnětí svobody. Po výsledcích experimentu kontroly odsouzených vyšlo najevo, že odsouzený k odnětí svobody stojí 1000,- Kč na den a odsouzený k trestu domácího vězení stojí 165,-Kč na den. Tento údaj však může platit, až po zavedení elektronického monitorovacího systému.

Dále je možnost vidět velké pozitivum v tom, jak působí tento trest na osobnost jedince. Probační a mediační služba se zaměřuje na pachatelovu individualitu, která hraje velkou roli ve stanovení co nejvhodnějšího trestu a aby byl trest, co nejvíce individuální a zaměřený na pachatele, tak je nezbytná znalost jedince a jeho poměrů. (Marešová, Válková, 1994)

Je pravdou, že trest domácího vězení nemusí pasovat na každého pachatele, který spáchá nějaký přečin, protože při výkonu tohoto druhu trestu je důležitý faktor, aby byl pachatel odpovědný při dodržování podmínek trestu. Všechny výhody trestu domácího vězení, které byly uvedeny, jsou ve společenském zájmu, přispívají k prevenci kriminality a tím i ke snížení přeplněnosti věznic, zvláště když v poslední době dochází k tomu, že počty odsouzených k odnětí svobody začaly znovu narůstat.

2.2 Právní vymezení

Tato podkapitola se snaží vytvořit jednotný soubor právního vymezení trestu domácího vězení v České republice. Jako hlavní zdroj, který nám udává vymezení a zároveň podmínky pro uložení trestu domácího vězení vychází z trestního práva hmotného. Hlavní pramen, ze kterého čerpá je trestní zákoník, což je zákon č. 40/2009 Sb. ve znění pozdějších předpisů, konkrétně je to § 60 a § 61. Další zdroje, které vymezují trest domácího vězení, jsou určeny ve vyhláškách Ministerstva spravedlnosti. První vyhláška Ministerstva spravedlnosti, která souvisí s trestem domácího vězení je č. 456/2009 Sb., o výkonu kontroly trestu domácího vězení. Dále se jedná o vyhlášku Ministerstva spravedlnosti č. 458/2009 Sb., která ustanovuje denní sazbu připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a způsoby jeho úhrady.

Ustanovení § 60 odst. 1 trestního zákoníku udává dobu trvání trestu domácího vězení, dále vymezuje další podmínky, které slouží k uložení tohoto trestu. „Soud může uložit trest domácího vězení až na dvě léta, odsuzuje-li pachatele přečinu, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele, lze mít důvodně za to, že postačí uložení tohoto trestu, a to popřípadě i vedle jiného trestu, a pachatel dá písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost.“ (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů. 9.2. 2009. ISSN 1211-1244)

Z tohoto odstavce 1 vyplývá, že horní hranice trestu domácího vězení je určena na dvě léta, dolní hranice trestu není zákonem stanovena. Dále nám tento odstavec udává, že trest domácího vězení může být uložen pachatelům pouze za přečin. Podle trestního zákoníku § 14 odst. 2 je přečin vymezen takto: „Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.“ (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů. 9.2. 2009. ISSN 1211-1244)

Podle odstavce 1 je určeno, že pachatel musí dát písemný slib, že bude dodržovat podmínky trestu a spolupracovat při výkonu trestu. Tento písemný souhlas má za význam, že pachatel souhlasí se svým trestem a bere na sebe odpovědnost, že ho

bude dodržovat a spolupracovat při výkonu trestu s Probační a mediační službou. (Šámal, 2009)

Odst. 2 § 60 se zabývá trestem domácího vězení jako samostatným trestem, který byl soudem uložen a dalšího jiného trestu není potřeba. V trestním zákoníku je to vymezeno: „Jako samostatný trest může být trest domácího vězení uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.“ (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. 9.2. 2009. ISSN 1211-1244)

Další odstavce s číslem 3 konkrétně vymezuje obsah trestu, dále podmínky tohoto trestu. Jako poslední se zabývá tím, že se mohou vyskytnout závažné důvody, které by odsouzenému mohly při výkonu trestu bránit. „Trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se po dobu výkonu tohoto trestu v určeném obydlí nebo jeho části v soudem stanoveném časovém období, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotních služeb u poskytovatele zdravotních služeb v důsledku jeho onemocnění nebo úrazu; poskytovatel zdravotních služeb je povinen na vyžádání orgánu činného v trestním řízení mu tuto skutečnost sdělit.“ (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. 9.2. 2009. ISSN 1211-1244)

V těchto případech by se mělo jednat jen o nepředvídatelné události, jelikož vše co se týká situace pachatele, tak se tím zabývá soud ve fázi předběžného šetření.

Odst. 4 § 60 je zaměřen na vymezení času, kdy se odsouzený má zdržovat ve svém obydlí, to může soud pozměnit, tak aby odpovídalo skutečností konkrétního případu. Zde se jedná o individualizaci trestu. Soud však není omezen ani časovými okolnostmi ani počtem hodin, ale záleží na tom, aby trest splňoval svůj účel i smysl. Záleží hlavně na okolnostech pachatelovi pracovní situace. Zákon se dotýká i situace, která je spojená s rodinou a nebrání odsouzenému se starat o nezletilé dítě. Není zabráněno ani zdravotním událostem pachatele, který může navštěvovat pravidelné rehabilitace či uložené ambulantní, ochranné léčení atd. (Šámal, 2009)

Co se týče doslovné citace zákona, je stanovena takto: „Soud stanoví časové období, ve kterém je odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí nebo jeho části,

v pracovních dnech, ve dnech pracovního klidu a pracovního volna s přihlédnutím zejména k jeho pracovní době a k času potřebnému k cestě do zaměstnání, k péči o nezletilé děti a k vyřizování nutných osobních a rodinných záležitostí, aby při zajištění všech nezbytných potřeb odsouzeného a jeho rodiny ho přiměřeně postihl na svobodě. Soud může odsouzenému povolit navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna.“ (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. 9.2. 2009. ISSN 1211-1244)

Z důvodu toho, aby trest co nejvíce působil na výchovnou stránku pachatele, jsou v zákoně ustanoveny na dobu výkonu trestu domácího vězení přiměřené povinnosti a omezení. Jedná se o stejné podmínky a povinnosti, které mohou platit i u odsouzených k dohledu nebo podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody. Jediný rozdíl je v tom, že u trestu domácího vězení není stanovena zkušební doba, ale jedná se pouze o dobu výkonu trestu. I zde je důležitá soudní individualizace trestu, aby byl trest co nejvíce účinný. Konkrétně se může jednat o to, když pachatel spáchá trestný čin pod vlivem návykových látek, tak mu soud může uložit například protialkoholní léčbu. Co se týká, náhrady škody pachatele oběti, ta může být soudem nařízena, ale také zde není v účinnosti žádná zkušební doba, ale jedná se pouze o dobu výkonu trestu domácího vězení. Podle odst. 5 § 60 je ustanoveno, že: „Soud může uložit pachateli na dobu výkonu tohoto trestu přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život; zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu nebo odčinil nemajetkovou újmu, kterou trestným činem způsobil, nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem.“ (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. 9.2.2009. ISSN 1211-1244)

Poslední odst. 6 § 60 ustanovuje trest domácího vězení pachatele, kteří jsou ve věku blízkému mladistvému. Zákonem je to vymezeno takto: „Jde-li o pachatele ve věku blízkém věku mladistvých, může soud v zájmu využití výchovného působení rodiny, školy a dalších subjektů uložit, a to samostatně nebo vedle přiměřených omezení a přiměřených povinností uvedených v § 48 odst. 4, též některá z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže za obdobného užití

podmínek stanovených pro mladistvé.“ (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. 9.2. 2009. ISSN 1211-1244)

Podle § 48 odst. 4 je ustanoveno: „soud může přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uložit zejména:

- a) podrobit se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace,
- b) podrobit se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy,
- c) podrobit se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle tohoto zákona,
- d) podrobit se vhodným programům psychologického poradenství,
- e) zdržet se návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami,
- f) zdržet se neoprávněných zásahů do práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob,
- g) zdržet se hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek,
- h) zdržet se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek,
- i) uhradit dlužné výživné nebo jinou dlužnou částku,
- j) veřejně se osobně omluvit poškozenému, nebo
- k) poskytnout poškozenému přiměřené zadostiučinění.“ (Zákon č. 40/2009 Sb.,

trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. 09.2. 2009. ISSN 1211-1244)

V tomto odstavci je zmíněn zákon o soudnictví ve věcech mládeže, což je zákon č. 218/2003 Sb. Podle něj jsou vymezena výchovná opatření, která se nachází v odst. 2 § 15. Mezi tyto opatření jsou zařazeny: dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou.

3 Výkon trestu domácího vězení

Výkon trestu domácího vězení ustanovuje zákon o trestním řízení soudním, to je zákon č. 141/1961 Sb. (dále jen „Trestní řád“). Konkrétně se jedná o paragrafy od § 334a do § 334h, které vymezují záležitosti spojené s výkonem trestu domácího vězení, a v těchto paragrafech je zahrnuto nařízení výkonu tohoto trestu. Dále se paragrafy tohoto zákona zaměřují na kontrolu trestu, nedodržování podmínek trestu domácího vězení, odklad a přerušování trestu, změna trestu, poté upuštění od trestu a přeměna trestu domácího vězení na trest odnětí svobody.

Jako první se zákon podle § 334a zaměřuje na nařízení výkonu trestu domácího vězení. Jakmile rozhodne soud a trest se stane vykonatelným, tak soud pošle nařízení odsouzenému a pověřenému středisku Probační a mediační služby, které obsahuje počátek a místo výkonu trestu. Odsouzený má podle trestního řádu nárok si zařídit své osobní záležitosti před výkonem trestu domácího vězení. Dále se § 334a věnuje místu výkonu trestu odsouzeného, buď je vymezeno jako trvalé bydliště nebo obydlí, kde se odsouzený zdržuje, přičemž zákon přihlíží i k místu výkonu zaměstnání a k možnostem dopravy do zaměstnání.

Ustanovení § 334b se zabývá kontrolou trestu domácího vězení. V tomto odstavci je zahrnuto, že hlavním orgánem, který provozuje kontrolu, je Probační a mediační služba, jenž podle trestního řádu může detekovat pohyb odsouzeného pomocí elektronického kontrolního systému, který momentálně v České republice není zprovozněn. Zákon však počítá s tím, že se tento systém zprovozní a trestní řád na něj tím pádem už bude připraven. Dále se v tomto odstavci stanovuje, že odsouzený je povinen vpustit kdykoliv probačního úředníka na místo výkonu trestu kvůli namátkové kontrole.

Další ustanovení trestního řádu je § 334c, které se zabývá nedodržováním podmínek výkonu trestu domácího vězení. Zde zákon vymezuje, že když odsouzený nedodržuje podmínky, které mu byly stanoveny, je poté probační úředník či provozovatel monitorovacího systému povinen tuto skutečnost bezodkladně sdělit soudu. Už i zde trestní řád myslí na fungování elektronického monitorovacího systému.

Následující ustanovení § 334d, které ustanovuje odklad a přerušení výkonu trestu domácího vězení. Je dáno, že předseda senátu může z vážných důvodů na stanovenou dobu odložit či přerušit výkon trestu. Poté, co tyto vážné důvody odezní, je odklad či přerušení odvoláno. Trestním řádem je stanoveno, že doba, na kterou byl trest přerušen či odložen není započtena do výkonu trestu domácího vězení.

Změnou trestu domácího vězení se věnuje § 334e. Tomu se podle trestního řádu rozumí, že předseda senátu na základě návrhu odsouzeného, státního zástupce či probačního úředníka změní místo výkonu trestu a doby, kde a kdy se musí odsouzený zdržovat. Předseda senátu nesmí jednat v neprospěch odsouzeného, měnit mu počet hodin v týdnu, ve kterých se má zdržovat ve svém obydlí, dále se toto rozhodnutí smí týkat jen v rozsahu přiměřených omezení a povinností. Kvůli těmto okolnostem se musí rozhodnout bezodkladně.

Upuštění od výkonu trestu domácího vězení se týká § 334f. Podle odstavce 1 je stanoveno, že: „Soud může upustit od výkonu trestu domácího vězení nebo jeho zbytku, jestliže odsouzený byl nebo má být

a) vydán do cizího státu nebo předán cizímu státu podle části páté hlavy druhé zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, nebo

b) vyhoštěn.“ (Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů. 9.12.1961. ISSN 1806-8280)

Odstavec 2 je propojen s předešlou částí § 334f. Vymezuje, je-li odsouzený nevydaný do ciziny, nebo se vrátí v případech jako je vyhoštění, předání a vydání, tak soud rozhodne, že trest domácího vězení odsouzený vykoná nebo zbytek tohoto trestu dokončí. Další odstavec ustanovuje, že soud může upustit z výkonu trestu nebo jeho zbytku pokud se zjistilo, že odsouzený trpí nevléčitelnou životu nebezpečnou nemocí, nevléčitelnou duševní nemocí nebo kvůli jiným podobně vážným záležitostem.

Co se týče změny trestu domácího vězení na trest odnětí svobody, tak ho ustanovuje jak trestní řád i trestní zákoník. V trestním zákoníku se jedná o § 61, který stanovuje, jestliže odsouzený se vyhýbá nástupu trestu či nesplňuje podmínky, které mu byly soudně určeny nebo jinak maří výkon svého trestu, tak soud může přeměnit trest na odnětí svobody a dále rozhodnout i to, jak bude trest vykonáván. Každý den stačí

i započatý, který pachatel nevykonal, jako trest domácího vězení je vzat jako nevykonaný a počítá se jako jeden den trestu odnětí svobody. Ustanovení § 334g trestního řádu jedná o přeměně trestu domácího vězení v trest odnětí svobody. O přeměně rozhodne předseda senátu na návrh buď probačního úředníka, nebo bez takového návrhu na veřejné zasedání. (Císařová, Sovová, 2011)

Poslední část trestního řádu, která je zaměřena na výkon trestu domácího vězení je § 334h, který ustanovuje, že Ministerstvo spravedlnosti může podzákonným předpisem, tedy vyhláškou stanovovat další okolnosti, které jsou spojeny s kontrolou výkonu trestu domácího vězení.

3.1 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba České republiky se dá považovat jako ucelená organizace ustanovená zákonem od 1.1.2001, kdy vstoupil v účinnost zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, který je základní právní úpravou pro tuto organizaci. Za nedílnou součást právní úpravy je nutné považovat i některé základní normy Probační a mediační služby, především pak Statut Probační a mediační služby a Organizační řád Probační a mediační služby. (Ščerba, 2014)

Zákon o Probační a mediační službě nám stanovuje přesné vymezení činností této organizace. Probace je nejčastěji organizování a vykonávání dohledu nad odsouzeným, kontrolu výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, individuální pomoc obviněnému a následně i odsouzenému a působení na ně, aby vedli řádný život, vyhověli soudem či státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních a společenských vztahů. (Štern, 2010)

Další činnost, kterou se tato organizace zabývá je mediace. Mediace je mimosoudní řešení sporu mezi pachatelem a poškozeným za souhlasu obou stran konfliktu, kdy je přítomna třetí strana - mediátor. Tato třetí strana vede celou mediaci a je nápomocna k tomu, aby celý spor vedl k oboustranné dohodě. Tento proces se nejčastěji praktikuje v trestných řízeních, kdy díky mediaci může dojít k odklonu

od trestného řízení, to znamená zastavení trestního stíhání nebo může dojít k institutu narovnání.

Co se týče trestu domácího vězení, má Probační a mediační služba klíčovou roli, kdy působí ve všech fázích trestního řízení. Pracovníci Probační a mediační služby si s trestem domácího vězení musí projít třemi etapami. První etapou je předběžné šetření, kdy pracovník si vytipovává a vyhodnocuje vhodné kandidáty pro tento trest. Zkoumá, jaký mají obvinění zájem o odčinění vzniklé škody a jak se staví k náhradě dalších důsledků spojené s uskutečněným trestným činem. Dále konzultuje s obviněným podmínky trestu domácího vězení, s tím souvisí i písemný souhlas obviněného. Jako další důležitá součást tohoto procesu je zjišťování bytových a sociálních podmínek obviněných. Celý tento proces vykonává pracovník před rozhodnutím soudu. Soudu tyto podklady slouží k rozhodnutí o trestu. Další fáze, která probíhá po pravomocném rozhodnutí soudu, se nazývá projednání podmínek pro nařízení trestu. Tato fáze je určena k zařízení osobních i rodinných záležitostí odsouzeného, aby následně nemusel trest být odkládán či přerušován. Soudu se poté podávají informace o stanovení počátku a výkonu místa trestu. (Štern, 2010)

Poslední a nejdůležitější etapa je kontrola výkonu trestu. Tato kontrola trestu se může dělit ještě na dvě části, kdy se v první části jedná o kontakt s klientem a jeho sociálním prostředím, dále se zde vykonává dohled nad podmínkami, které určil soud. To znamená, že pracovník kontroluje, jestli dodržuje všechny požadavky, jako jsou náhrada škody oběti, placení nákladů trestního řízení a placení nákladů trestu domácího vězení. Druhá část se zaměřuje hlavně na kontrolu odsouzeného, jestli dodržuje stanové doby, kdy se má nacházet ve svém obydlí. Tato část je ještě nepropracovaná, jelikož už od počátku, kdy byl v České republice zaveden trest domácího vězení, tak se mluvilo o zprovoznění elektronického kontrolního systému, ale ještě dodnes nebyl uveden do provozu. Z tohoto důvodu je kontrola výkonu trestu prováděna namátkovými kontrolami probačními úředníky. Frekvence těchto kontrol je určena podle vyhodnocení rizik spojená s individualitou pachatele, ale podle pravidel Metodického postupu Probační a mediační služby by se měl každý pachatel kontrolovat minimálně třikrát do měsíce. Otázkou samozřejmě je, jak je tento způsob kontroly efektivní, je zřejmé, že tyto náátkové kontroly nejsou zcela dostačující.

3.2 Personální zabezpečení

Tato služba se dělí na soudní kraje, každý tento kraj má regionálního vedoucího a nachází se ve městech, kde sídlí okresní soud. Na středisku Probační a mediační služby dále pracují probační úředníci a asistenti. V čele stojí vedoucí střediska. Statutární zástupce je ředitelka se sídlem v Praze, kde se nachází Ředitelství Probační a mediační služby České republiky. Ředitele jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. Od začátku vzniku Probační a mediační služby České republiky, tuto službu vedl Mgr. Pavel Štern, až do června 2014, kdy byla jmenována ministryní spravedlnosti nová ředitelka PaedDr. Jitka Čadová.

Na střediscích tedy pracují probační a mediační úředníci, kteří se věnují jednotlivým odborným činnostem. Úředníkem může být každý, kdo je bezúhonný, plně svéprávný, má magisterské vzdělání ve společenskovědní oblasti a složil odbornou zkoušku. Jednotlivé úkony podle pokynů úředníka provádějí a organizačně zabezpečují asistenti střediska, kteří vykonávají i potřebné administrativní práce. Pro funkci asistenta se kromě bezúhonnosti, plné způsobilosti a věku nad 21 let vyžaduje jen společenskovědní středoškolské vzdělání.

Zde v zákoně o Probační a mediační službě, není vymezeno, že probační úředníci musejí mít vystudovaný obor sociální práce jen magisterský titul ve společenskovědní oblasti a složenou odbornou zkoušku. Což podle mého názoru není zcela dostačující, protože sociální práce v trestní justici se uplatňuje činnostmi, které vykonává Probační a mediační služba.

3.2.1 Kontrolní elektronický systém

S kontrolním elektronickým systémem se počítalo už od doby, kdy vešel v účinnost trest domácího vězení, ale spuštění projektu elektronických náramků provázely dlouhodobé problémy. V roce 2014 ministryně spravedlnosti Helena Válková zastavila výběrové řízení na tento projekt kvůli neshodám s náměstkem pro vězenství Pavlem Šternem, který byl následně odvolán. Nahrazen byl Vladimírem Zimmelem, který je nynějším náměstkem pro vězenství. Ten jmenoval pracovní skupinu, ve které se nacházejí odborníci z Ministerstva spravedlnosti, zástupci z Probační a mediační služby, Vězeňské služby České republiky a Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, kteří

připravovali tendr na zavedení elektronického kontrolního systému. Na začátku roku 2015 konkrétně 2.1.2015, vypsal Probační a mediační služba České republiky veřejnou zakázku na dodávku a zajištění provozu kontrolního elektronického systému odsouzených k trestu domácího vězení. „Vyplývá to z Věstníku veřejných zakázek a z dodatku Věstníku Evropské unie, kde bylo oznámení zveřejněno.“ (Probační a mediační služba ohlásila veřejnou zakázku na elektronické náramky)

Probační a mediační služba České republiky ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti v roce 2012 spustila experiment s názvem „Elektronický monitoring odsouzených.“ Cílem bylo zkušebně ověřit provoz elektronického monitoringu a získat zkušenosti, které by se následně mohly hodit v zavedení tohoto systému do trestní justice České republiky. Projekt probíhal v období od 1.8.2012 do 30.11.2012, kdy byl subjektům zaveden elektronický monitoring. Do experimentu bylo zapojeno 43 odsouzených k trestu domácího vězení a 4 probační úředníci. Celkově teda bylo zapojeno 47 subjektů a z toho 4 byly vyřazeny, z důvodu toho, že prokazatelně porušily výkon trestu domácího vězení. „Ověřovací systém byl založen na radiofrekvenční technologii, kdy klient měl nainstalován vysílač na svém těle, a přijímač byl nainstalován v prostoru obydli klienta.“ (Štern, elektronický monitoring odsouzených)

Právě díky této technologii se ukázalo, že když odsouzený bydlí na rozsáhlejší pozemku a využívá ho kvůli různým činnostem, tak se stávalo, že docházelo k hlášení, kdy přijímač hlásil, že odsouzený opustil vymezený prostor, ale doopravdy se tomu tak nestalo. Proto je důležité, podle této zprávy, všechny informace o odsouzeném zjistit v předběžném šetření, které pak ukáže, jestli se pro obviněného trest domácího vězení hodí. Zpráva o experimentu vymezuje i další alternativy, jak by se tento problém mohl řešit, například, že by klient dával vědět předtím než by vyšel na pozemek, aby probační úředník věděl, že odsouzený neporušuje podmínky trestu. Ukázalo se, že i proces spojený s instalací, de-instalací a dalších technických potíží systému si probační pracovníci velmi rychle osvojili. I z těchto důvodů je uvedeno, že elektronický monitoring nemůže fungovat bez lidského faktoru. Co se týče spolehlivosti a odolnosti systému, tak zařízení zaznamenala veškerá porušení monitorovacího režimu u odsouzených i probačních pracovníků, kteří se do pokusu zapojili. Náklady za využívání systému se v experimentu vyšplhaly na cca 165,- Kč za den, což je prokazatelně méně než u odsouzených ve věznicích. Zpráva o experimentu se dále

zaměřuje na úpravu změny zákonů. Jedná se hlavně o změnu trestního zákoníku, kde není ustanoveno, že odsouzený musí nosit elektronický náramek. Toto ustanovení vymezuje pouze vyhláška č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení, ale je zde problém, že ani v této vyhlášce není přesně stanoveno jako povinnost odsouzeného nosit monitorovací systém na svém těle. Dále by se měl upravit i § 334b trestního řádu o kontrole výkonu trestu domácího vězení. Poté ve zprávě následuje vyhodnocení, první experiment, který se v České republice uskutečnil, co se týče monitorování odsouzených trestu domácího vězení, vykazuje efektivitu a spolehlivost systému, proto byl projekt zhodnocen jako velmi úspěšný. (Štern, elektronický monitoring odsouzených)

Díky tomuto experimentu se ukázalo, že tento elektronický kontrolní systém plní všechny hlavní cíle, které byly stanoveny. Jedná se o funkčnost, spolehlivost, odolnost systému vůči narušení nebo ekonomickou výhodu. I přes tyto výhody však kvůli několika komplikacím nebyl tento systém v České republice dodnes zprovozněn. Problém, který souvisí s tím, že tento kontrolní systém není v České republice zaveden je ten, že soudy nechtějí ukládat trest domácího vězení, jelikož jim přijde málo efektivní kontrola odsouzeného a proto tento trest většinou nahrazují jinými druhy trestů. Až tento systém bude uveden do provozu, tak se zvažuje, že by mohl být využit nejen pro trest domácího vězení, ale ve vhodných případech by mohl nahradit vazbu, kontrolu osob podmíněčně propuštěných, pacienty propuštěné z ústavního léčení nebo kontrolu pracujících vězňů.

Shrnutí teoretické části

Závěrem této části je potřebné si shrnout, čemu se věnuje teoretická část práce. Celá teoretická část práce se snaží proniknout do problematiky alternativních trestů a hlouběji se zaměřit na trest domácího vězení. Teoretická část je rozdělena na tři hlavní kapitoly. První kapitola se zabývá kontextem vzniku alternativních trestů v České republice. Podkapitoly se věnují restorativní justici a jejímu vymezení, následně shrnutí nejdůležitějších výhod a nevýhod alternativních trestů. Druhá kapitola se věnuje trestu domácího vězení, kdy se snaží charakterizovat situaci, která vedla ke vzniku tohoto

trestu. Práce se nejprve zabývá důvody jeho ukládání, které je popsáno v samostatné podkapitole. Poslední podkapitola vymezuje trestní právo hmotné z pohledu trestu domácího vězení. Poté následuje třetí kapitola, která se věnuje výkonu trestu domácího vězení, činnostmi Probační a mediační služby s tím spojené, dále práce popisuje personální zabezpečení této služby. V rámci této kapitoly je část, která se zabývá elektronickým kontrolním systémem. Zde jsou popsány problémy s jeho spuštěním a je zde výzkum, který prováděla Probační a mediační služba, která zkoumala efektivitu tohoto systému.

4 Praktická část

4.1 Výzkum veřejnosti o povědomí o alternativních trestech

Teoretická část byla zaměřena na základní teoretická východiska alternativních trestů a trestu domácího vězení. Praktická část na toto navazuje, cílem praktické části je zjistit, jestli laická společnost ve věku od 18 - 28 let souhlasí s trestem domácího vězení, zda zná podmínky výkonu tohoto trestu a jak je celkově srozuměna s alternativními tresty.

Proto je tato část, která se týká výzkumu uzpůsobena na jednu hlavní kapitolu, která se skládá ze sedmi podkapitol. Druhá podkapitola se zabývá hlavním cílem výzkumu, další část se zaměřuje na výzkumnou strategii, která je využita v šetření, zde se konkrétně jedná o kvantitativní výzkumnou strategii. Poté se další podkapitola zabývá popisem organizace a sběru výzkumu. Následuje část, která analyzuje i grafickým znázorněním celý výzkum. Další podkapitola se zaměřuje na interpretaci a popis výsledků analýzy. Poslední část se věnuje etickým dilematům, které s tímto typem kvantitativní strategie souvisí.

4.2 Hlavní cíl výzkumu

Tato podkapitola praktické části se zabývá hlavním cílem výzkumného šetření. Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jestli laická společnost ve věku od 18 - 28 let souhlasí s trestem domácího vězení, zda zná podmínky výkonu tohoto trestu a jak je celkově srozuměna s alternativními tresty.

Pro zpracování hlavního cíle práce jsem vymezila sedm dílčích cílů :

- DC I :** Zjistit, jestli se respondenti někdy setkali s termínem - alternativní trest
- DC II :** Zjistit, kde s termínem - alternativní trest přišli do kontaktu
- DC III :** Zjistit, jestli se respondenti setkali s termínem - trest domácího vězení
- DC IV :** Zjistit, jestli respondenti souhlasí s trestem domácího vězení

DC V : Zjistit, jaké mají respondenti znalosti o podmínkách trestu domácího vězení

DC VI : Zjistit, jestli respondenti vnímají jako pozitivní věc, že Česká republika využívá široké spektrum alternativních trestů

DC VII : Zjistit, jaký z alternativních trestů vnímají respondenti jako neúčinnější

4.2.1 Kvantitativní výzkumná strategie a zdůvodnění volby

Jako výzkumná strategie pro praktickou část závěrečné práce byla vybrána kvantitativní metoda. Tato metoda se může charakterizovat jako vědecká i nevědecká strategie pro sběr dat, kde se zkoumá určitá oblast. Výsledky jsou zpracovány statisticky, ať grafy či tabulkami a dále jsou interpretovány. Typickou formou pro tuto metodu je buď standardizovaný rozhovor, nebo standardizovaný dotazník.

Pro tento výzkum byla vybrána forma standardizovaného dotazníku. Z důvodu toho, že se jedná o písemnou formu a může se dostat k více respondentům, než je tomu u rozhovoru, který probíhá komunikací tváří v tvář mezi autorem a dotazovaným. Z tohoto důvodu byla vybrána i kvantitativní strategie. Při porovnání kvantitativní strategie oproti kvalitativní strategii, tak jsou rozdíly v tom, že se využívá daleko větší soubor dat i dotazovaných, výsledky jsou statisticky zpracovány, dále je méně časově náročná a finančně vyjde levněji. Nevýhoda této metody se dá vidět v tom, že se dotýká problému jen na povrchu a nejde do hloubky.

Jak už bylo zmíněno, tak jako nejlepší možnost pro tento výzkum bylo vybrat si kvantitativní metodu, jelikož se dá využít větší počet respondentů a domnívám se, že hlavní nevýhoda této metody nikterak neovlivnila výsledky mnou zkoumaných hypotéz.

4.2.2 Operacionalizace a transformace dílčích otázek dotazníku

Transformační tabulka

Hlavní cíl :		
<p>Hlavním cílem práce je zjistit, jestli laická společnost ve věku od 18 - 28 let souhlasí s trestem domácího vězení, zda zná podmínky výkonu tohoto trestu a jak je celkově srozuměna s alternativními tresty.</p>		
Dílčí cíle	Indikátor	Dotazníková otázka
DC I : Zjistit, jestli se respondenti někdy setkali s termínem - alternativní trest	Povědomost o termínu - alternativní trest	DO č. 3 : Setkali jste se někdy s termínem - alternativní trest ?
DC II : Zjistit, kde s termínem - alternativní trest přišli do kontaktu	Setkání s termínem - alternativní trest	DO č. 4 : Kde jste s tímto termínem přišli do kontaktu?
DC III : Zjistit, jestli se respondenti setkali s termínem - trest domácího vězení	Povědomí o termínu - trest domácího vězení	DO č. 5 : Setkali jste se někdy s termínem - trest domácího vězení ?
DC IV : Zjistit, jestli respondenti souhlasí s trestem domácího vězení	Souhlas s trestem domácího vězení	DO č. 6 : Souhlasíte s trestem domácího vězení ?
DC V : Zjistit, jaké mají respondenti znalosti o podmínkách trestu domácího vězení	Informovanost o podmínkách trest domácího vězení	DO č. 7 : Znáte podmínky, které musí odsouzený k trestu domácího vězení dodržovat ?

		<p>DO č. 8 : Jaká je maximální možná sazba trestu domácího vězení ?</p> <p>DO č. 9 : Jak probíhá kontrola trestu domácího vězení ?</p> <p>DO č. 10: Za jaký trestný čin lze uložit trest domácího vězení ?</p>
DC VI : Zjistit, jestli respondenti vnímají jako pozitivní věc, že Česká republika využívá široké spektrum alternativních trestů	Souhlas s využívání alternativních trestů v České republice	DO č. 11 : Berete jako pozitivní krok, že Česká republika využívá různé druhy alternativních trestů ?
DC VII : Zjistit, jaký z alternativních trestů vnímají respondenti jako nejužitečnější	Nejužitečnější alternativní trest	DO č. 12 : Jaký z alternativních trestů vám přijde nejužitečnější ?

4.2.3 Popis organizace a sběru výzkumu

Výzkum probíhal pomocí kvantitativní strategie, jak už bylo zmíněno v předešlé podkapitole. Organizace a sběr výzkumných vzorků se uskutečnil pomocí dotazníkového šetření. Dotazník byl sestaven, tak aby na sebe otázky logicky navazovaly, proto začíná dvěma identifikačními otázkami. První identifikační otázka se

týkala věku respondentů, jelikož bylo nutné dodržet stanovené věkové rozmezí. Při záporné odpovědi na tuto otázku byl respondent ze šetření vyřazen. Výzkum dále pokračuje otázkami, které se týkají stanoveného tématu. Dotazník se skládá z celkem 12 uzavřených otázek. Uzavřené otázky byly vybrány z důvodu, aby až respondenti uvidí dotazník, se nezalekli množstvím otázek a otevřených odpovědí. Od tohoto bylo očekáváno, že bude mít výzkum, co největší návratnost.

První fáze výzkumu začala probíhat ke konci roku 2014, kdy se zjišťovalo, jaké jsou možnosti vytvoření dotazníku. Jednalo se o to, zda dotazník šířit jen pomocí internetového prostředí nebo i tištěnou formou. Rozhodnutí bylo stanoveno jen na šíření pomocí internetu. Poté následovala příprava struktury otázek dotazníku. Jelikož, teď je ulehčen proces vytváření dotazníku, protože existuje mnoho internetových stránek, které se tímto zabývají. Na doporučení a prozkoumání několika serverů byla vybrána internetová stránka my.survio.com. Následně byl vytvořen dotazník pomocí tohoto odkazu a rozeslán dotazníku mezi respondenty. Účelem bylo sdílet odkaz dotazníku na sociální síti, kde bylo počítáno s vysokým počtem respondentů. Tato hypotéza se potvrdila, ale pro toto šetření bylo důležité, aby se výzkum dotýkal širokého věkového spektra. K tomu bylo využito známých, kteří tento odkaz sdíleli ve svých zaměstnáních. Počtu 100 respondentů bylo docíleno během 3 dnů druhý týden v lednu 2015. Následovně trvalo několik dalších dní přepisu dat do této závěrečné práce.

Dotazníkového zkoumání se tedy celkem zúčastnilo 100 respondentů. V šetření nebylo důležité využít míst bydliště, odkud jsou respondenti, proto tuto informaci výzkum nezjišťoval. Je třeba zmínit, že při využití internetového portálu pro vytvoření dotazníků odpadá možnost špatného vyplnění dotazníku, a tím pádem jejich případné vyřazení. Co se týče nevyplnění dotazníku, tak ze 121 návštěv jich 21 nebylo dokončeno. To se netýkalo respondentů, kteří byli vyřazeni, protože nebyli cílová skupina šetření. Z toho vyplývá, že jen 17 % návštěv nebylo odesláno a data nemohly být zpracovány.

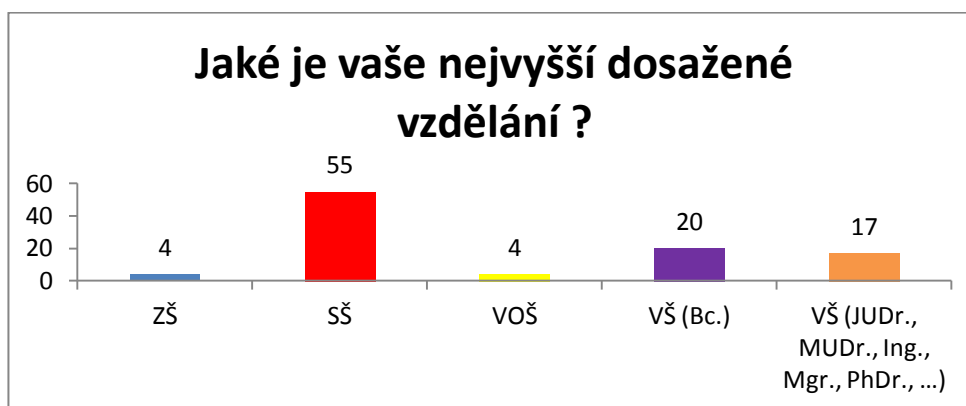
4.2.4 Analýza výzkumu

Celá tato podkapitola se zabývá analýzou výzkumných dat, které byly zjištěny pomocí dotazníkového šetření. Jako první se výzkum zaměřil na věk respondentů. Tato

otázka byla jedna ze dvou, která se týkala identifikačních údajů o dotazovaných. Jelikož byla vymezena věková kategorie, proto byla otázka položena takto: „Je Vám mezi 18 - 28 roky?“ Při kladné odpovědi pokračovali respondenti ve vyplnění dotazníku, při záporné byli z výzkumu vyřazeni.

Druhou identifikační otázkou se výzkum zaměřil na téma vzdělání respondentů. Byla všem položena stejná otázka: „Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?“ Počty ukázaly, že největší počet respondentů, tedy 55% mělo dosažené středoškolské vzdělání. Další v pořadí byl počet vysokoškolsky vzdělaných respondentů, kterých bylo 37%. Z těchto procent dosáhlo 20% bakalářského titulu a dalších 17% mělo titul magisterský či doktorský, popřípadě jiný titul jim podobný, který nebyl v dotazníku uveden.

Graf č. 1: Počty respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání

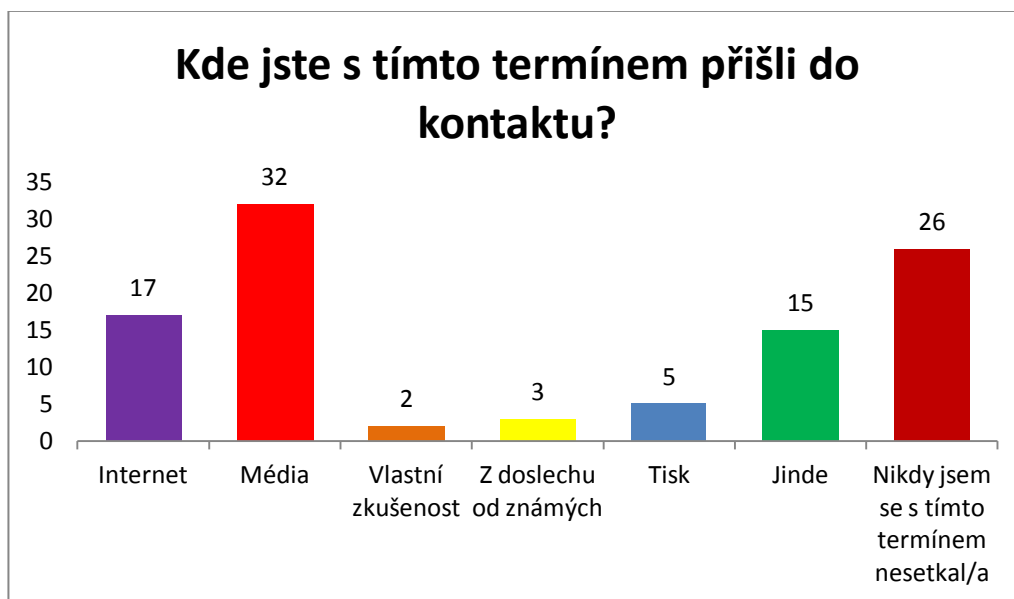
Po těchto dvou základních otázkách o respondentech. Přišla na řadu otázka zabývající se termínem - alternativní trest. Otázka byla položena takto: „Setkali jste se někdy s termínem - alternativní trest?“. Počty nám podle dotazníkového šetření ukázaly, že 74 % se setkalo s termínem alternativní trest, z tohoto vyplývá, že dalších 26 % respondentů se s tímto termínem nikdy neseťkalo.

Graf č. 2: Počet dotázaných podle setkání s termínem -alternativní trest

Další otázka navazuje na předchozí. Respondentům byla položena takováto otázka: „Kde jste se setkali s termínem - alternativní trest?“. Možností zde byla široká škála podle toho, kde se většinou dá uvažovat, že by se lidé mohli setkat s takovýmto termínem. Největší možnost, kdy se dotazovaní s termínem - alternativní trest setkali, byla média. Prostřednictvím nich se setkalo s tímto pojmem 32 % dotazovaných. Dalších 26 % se s tímto termínem nikdy neseťkalo, což ukazoval graf k předchozí otázce. Dále se 17 % setkalo s pojmem díky internetu. 15 % se s tímto termínem setkalo prostřednictvím jiných možností, než byly uvedeny v dotazníku. Pouhých 5 % z dotazovaných poznalo termín z tisku. Dále 3 % se o tomto doslechlo od svého okolí a jako poslední možnost byla vlastní zkušenost, kterou mělo 2 % z dotázaných.

Graf č. 3: Počty dotázaných podle toho, jak přišli s termínem do kontaktu

Další otázka, v pořadí pátá, se začíná zabývat trestem domácího vězení. Proto byla respondentům otázka položena takto: „Setkali jste se někdy s termínem trest domácího vězení?“. Na výsledném procentu odpovědí bylo zajímavé, že se dotazovaní setkali více s pojmem trest domácího vězení než s termínem alternativní trest. Je to důležité z toho důvodu, jelikož tento trest spadá do kategorie alternativních trestů. Takže z celkového počtu dotazovaných se s tímto termínem někdy setkalo 97 %. Díky tomuto víme, že 3 % z respondentů se nikdy s tímto pojmem nesetkalo.

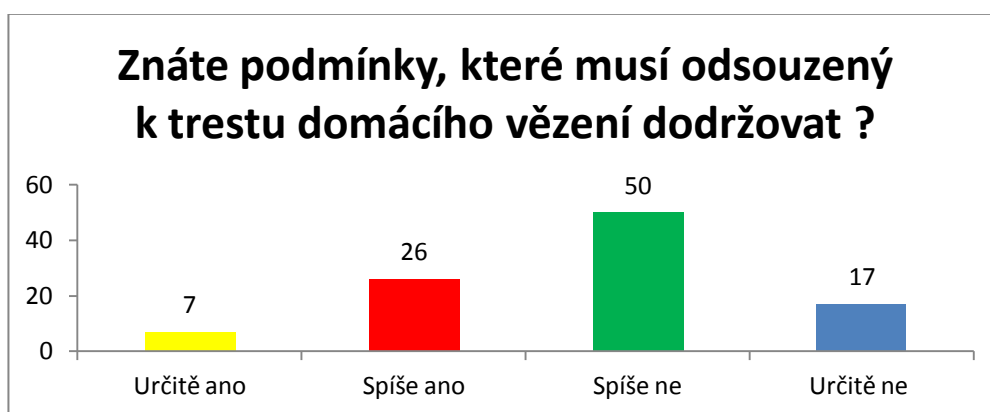
Graf č. 4: Počty respondentů na otázku číslo pět

Otázka číslo šest, která se také zaměřuje na trest domácího vězení, je taková: „Myslíte si, že znáte podmínky, které musí dodržovat odsouzený k trestu domácího vězení?“. Je pravda, že tato otázka je položena trochu subjektivně na pocitech dotazovaných, ale cílem této otázky bylo to, že následujících pár otázek se věnuje

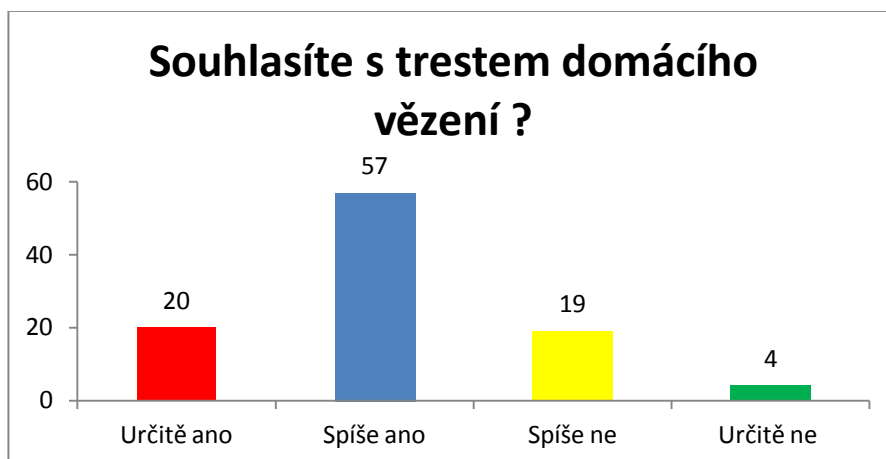
podmínkám a výkonu trestu domácího vězení. Díky dotazníku se prokáže, zda opravdu respondenti znají podmínky udělení trestu domácího vězení nebo si to jen myslí. Z celkového počtu dotazovaných vyšlo, že 67 % si myslí, že nezná podmínky k tomuto trestu. Z toho 50 % si myslí, že je spíše nezná a 17 % říká, že je nezná vůbec. Zbytek respondentů to je 26 % spíše zná podmínky a 7 % říká, že určitě zná trest domácího vězení a vztahující se k němu náležitosti.

Graf č. 5: Grafický počet dotazovaných na otázku číslo šest

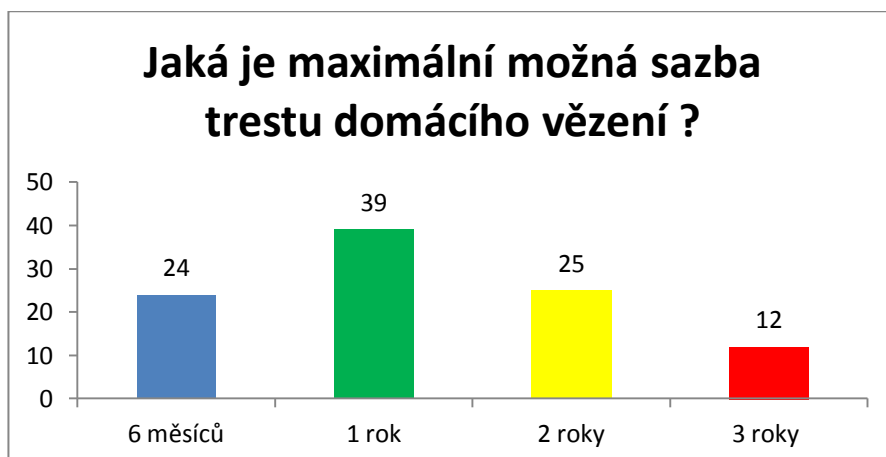
Další otázka, která se objevila v dotazníku pod číslem 7, se zaměřuje na to, jak laická veřejnost vidí trest domácího vězení, jestli s ním souhlasí či ne. Otázka byla položena takto: „Souhlasíte s trestem domácího vězení?“. Tato otázka navazuje na předchozí, jelikož s ní souvisí, jestli respondenti znají podmínky tohoto trestu. Poté můžeme vidět, jak na trest domácího vězení nahlíží i z pohledu toho, že většina z dotazovaných uvedla, že podmínky tohoto trestu spíše nezná. I tak tato část dotazníku ukázala, že 57 % respondentů s trestem domácího vězení spíše souhlasí, dále 20 % určitě souhlasí. Na druhé straně z toho vyplývá, že 19 % dotazovaných spíše nesouhlasí a 4 % určitě nesouhlasí. Podle těchto výsledků se hypotéza, že většina laické veřejnosti s trestem domácího vězení nesouhlasí, nepotvrdila. Celkové počty jsou znázorněny na grafu číslo sedm.

Graf č. 6: Počty z dotazovaných podle otázky číslo sedm

Další otázka v pořadí číslo osm je zaměřena na to, aby respondenti tohoto dotazníku ukázali, jak znají podmínky trestu domácího vězení. Otázka číslo osm se zaměřila na možnou délku trestu: „Jaká je maximální možná sazba trestu domácího vězení?“. Trest domácího vězení podle trestního zákoníku může být uložen maximálně na 2 léta. Což znamená, že jen 25 % z dotazovaných vědělo správnou odpověď. Nejvíce dotazovaných to je 39 % si myslelo, že maximální možná sazba je 1 rok. Další počty jsou znázorněny v grafu číslo osm.

Graf č. 7: Počty výsledků na otázku číslo osm

Na otázku číslo devět, která pokračuje v zjišťování znalostí, které má laická veřejnost o trestu domácího vězení. Byla položena takto: „Jak probíhá kontrola trestu domácího vězení?“. Správná odpověď je, že kontrola trestu probíhá pomocí namátkových návštěv probačních úředníků. Nejvíce dotazovaných si myslelo, že kontrola probíhá pomocí kontrolního elektronického systému tzv. náramky, toto si

myslelo 66 % ze všech respondentů. Jen 28 % vědělo správnou odpověď. Další odpovědi jsou ukázány v grafu číslo devět.

Graf č. 8: Počty odpovědí na otázku číslo devět

Otázka číslo deset se zněla: „Za jaký trestný čin lze uložit trest domácího vězení?“. Na tuto otázku odpověděla více jak polovina dotazovaných správně, celých 57 % zaškrtnulo možnost přečin. Dalších 29 % si myslelo, že trest domácího vězení je možné uložit za přestupek a jen 14 % napsalo, že za zločin. Tato jediná ze tří znalostních otázek o trestu domácího vězení uspěla, jelikož jí věděla více jako polovina z respondentů.

Graf č. 9: Počty odpovědí na otázku číslo deset

Otázkou číslo jedenáct končila část dotazníku, která se zabývala výkonem trestu domácího vězení a zda tyto podmínky znají respondenti. Otázka byla položena takto: „Berete jako pozitivní krok, že Česká republika využívá různé druhy alternativních trestů?“. I tady odpovědi respondentů vyvracejí hypotézu, jelikož více jak polovina

z dotazovaných 58 % spíše souhlasí a 23 % určitě přijímá, že Česká republika využívá alternativní tresty. A jen 17 % spíše s tímto krokem nesouhlasí a 2 % určitě ne.

Graf č. 10: Počty odpovědí na otázku číslo jedenáct

Poslední otázka číslo dvanáct, která se v dotazníku objevila, se zajímala o nejužitečnější alternativní trest podle laické společnosti. Byla položena takto: „Jaký z alternativních trestů vám přijde nejužitečnější?“. Veřejnost vnímá jako nejužitečnější trest obecně prospěšné práce a to celých 68 % z dotazovaných. Další trest v pořadí je zákaz činnosti, tak to vnímá 12 % z respondentů. Další je trest domácího vězení, který jako nejužitečnější bere 8 % a další alternativní tresty podle počtu jsou zobrazeny v grafu číslo dvanáct.

Graf č. 11: Počty odpovědí na otázku číslo dvanáct

4.2.5 Popis a interpretace výsledků výzkumu

Důležité je interpretovat a popsat výsledky praktické části a rozepsat je pomocí dílčích cílů, které byly stanoveny. První otázka se týkala věku respondentů, ten byl určen na rozmezí od 18 do 28 let. Takže 100 % z dotazovaných bylo v této věkové skupině. Další identifikační otázka byla zaměřena na nejvyšší dosažené vzdělání, což nejvíce respondentů mělo ukončené středoškolské vzdělání, jednalo se o celkem 55 % dotázaných.

Dílčí cíl č. 1

Co se týče dílčích cílů, tak dílčí cíl č. 1 měl zjistit, jestli se respondenti někdy setkali s termínem - alternativní trest. Tímto cílem se zabývala otázka č. 3: „Setkali jste se někdy s termínem - alternativní trest?“ Výzkum ukázal, že 76 % z dotazovaných se někdy setkalo s tímto pojmem.

Dílčí cíl č. 2

Na dílčí cíl č. 1 navazoval cíl, který zjišťoval, kde se respondenti setkali s pojmem alternativní trest. Týká se to otázky č. 4: „Kde jste se setkali s termínem - alternativní trest?“. Podle výzkumu bylo zjištěno, že 32 % respondentů se setkalo s termínem - alternativní trest v médiích, což byla nejvíce vyplňovaná odpověď.

Dílčí cíl č. 3

Dílčí cíl č. 3 zjišťoval, jestli se respondenti setkali s termínem - trest domácího vězení. Na tomto dílčím cíli stojí otázka č. 5, která zněla takto: „Setkali jste se někdy s termínem - alternativní trest?“. Výzkum ukázal, že se naprostá většina respondentů setkala s termínem - trest domácího vězení, což bylo 97 % z dotazovaných.

Dílčí cíl č. 4

Otázka č. 7: „Souhlasíte s trestem domácího vězení?“ zjišťovala dílčí cíl č. 4. Výzkum ukázal, že 57 % z dotazovaných spíše souhlasí s tímto trestem a 20 % určitě souhlasí. To ukazuje, že většina respondentů více souhlasí s tím, že v České republice se může ukládat trest domácího vězení.

Dílčí cíl č. 5

Dílčí cíl č. 5 zjišťoval, jestli laická veřejnost, zná podmínky výkonu trestu domácího vězení. Podmínkami výkonu tohoto trestu se zabývaly tři otázky a jedna otázka byla vymezena na názor respondentů, jedná se o otázku č. 6: „Myslíte si, že znáte podmínky, které musí dodržovat odsouzený k trestu domácího vězení?“. Z dotazovaných 50 % odpovědělo, že spíše ne a 17 % vyplnilo, že určitě nezná podmínky výkonu trestu domácího vězení. Další otázka č. 8: „Jaká je maximální možná sazba trestu domácího vězení?“. Ukázala, že jen 25 % z dotazovaných vědělo, jaká je maximální trestní sazba tohoto trestu. Otázka č. 9: „Jak probíhá kontrola trestu domácího vězení?“. Díky této otázce bylo zjištěno, že jen 28 % respondentů vědělo, že kontrola výkonu trestu domácího vězení probíhá pomocí kontrol probačních úředníků. Poslední otázka, která se zabývala výkonem trestu, byla otázka č. 10: „Za jaký trestný čin lze uložit trest domácího vězení?“. Tuto podmínku vědělo více jak polovina z dotazovaných, tedy 57 %. Jinak bylo zjištěno, že tyto podmínky společnost příliš nezná, to nám zjistila i otázka č. 6, která se zabývala otázkou, zda si respondenti myslí, že znají podmínky, podle názorů dotazovaných bylo zjištěno, že sami vědí, že s těmito skutečностями nejsou moc obeznámeni.

Dílčí cíl č. 6

Otázka č. 12: „Berete jako pozitivní krok, že Česká republika využívá různé druhy alternativních trestů?“, byla spjata s dílčím cílem č. 6. Podle výzkumu bylo zjištěno, že 58 % respondentů odpovědělo, že bere jako kladný krok, že v České republice tyto tresty fungují a 23 % s tím souhlasí určitě. Podle výsledků výzkumu bylo zjištěno, že 81 % z dotazovaných s tímto krokem souhlasí určitě nebo spíše ano.

Dílčí cíl č. 7

Poslední dílčí cíl dotazníkové šetření se zaměřil na to, jaký alternativní trest považují respondenti za nejdůležitější. To zjišťovala otázka č. 12: „Jaký z alternativních trestů vám přijde nejužitečnější?“. Zde se ukázalo, že 68 % z dotazovaných takto bere obecně prospěšné práce. To si myslím, že je způsobeno tím, že respondenti vidí, že odsouzení k tomuto trestu dělají něco pozitivního pro společnost. Následoval trest

zákazu činnosti, který takto označilo 12 % z dotazovaných, a trest domácího vězení byl třetí v pořadí, kdy ho vidí jako nejužitečnější trest 8 % z respondentů.

4.2.6 Reflexe etických dilemat

Pokud se jedná o etická dilemata, které byla spojena s výzkumem, tak musím říci, že jsem se s nějakým těžkým dilematem při své praktické části nesešla. Jako první bych se zaměřila na dobrovolnost výzkumu. Zde jsem se s žádným dilematem nesešla, jelikož nebyl problém s ochotou respondentů. A při sdílení a přeposílání různým uživatelům, nebyl na ně dále vyvíjen nátlak. Dále s čím se dá setkat při výzkumu je respektování výsledků a nemanipulování s nimi, ani s tímto bodem jsem neměla ve svém výzkumu problém a všechny data jsem publikovala podle skutečných údajů, které se mi nashromáždily.

Důležitá část, která se týká etických dilemat je to, aby se dodržela anonymita respondentů, aby necítili, že se bude dotazovat na nějaké důvěrné a citlivé informace, které budou následně zneužity, což si myslím, že ani tento bod nebyl porušen, jelikož se dotazník nezaměřoval na nějaké citlivé informace a byl zcela anonymní. Možností, jak porušit etické zásady výzkumu jsou spousty, ale jelikož nebyl problém data sesbírat a následně je interpretovat, tak mě v souvislosti s tímto nenapadá žádná dilemata, které bych musela řešit a zaobírat se jimi.

ZÁVĚR

Závěrem je nutné zhodnotit tak, zda bylo dosaženo hlavního cíle a dalších dílčích cílů práce. Jako hlavním cílem bylo zjistit to, jak laická společnost ve věku od 18 - 28 let souhlasí s trestem domácího vězení, zda zná podmínky výkonu tohoto trestu a jak je celkově srozuměna s alternativními tresty. Tento hlavní cíl a navazující dílčí cíle byly popsány v úvodu a rozebrány v praktické části práce, proto bych brala tyto aspekty za splněné.

Výzkumná část byla zjišťována pomocí kvantitativní strategie formou dotazníkového šetření. O této metodě byly zjištěny její hlavní výhody a nevýhody předem. Dotazník se osvědčil v tom, že je to velmi efektivní a dá se říci, že méně časově náročné než jiné metody. Důležité bylo zaměřit se na správnost pokládání otázek a odpovědí, aby z toho logicky vyšlo to, co bylo za cíl celé praktické části. Proto si myslím, že metoda ukázala spíše svojí kladnou stránku a díky ní a také celkového počtu 100 respondentů bylo zjištěno, jak laická společnost ve věku od 18 - 28 let souhlasí s trestem domácího vězení, zda zná podmínky výkonu tohoto trestu a jak je celkově srozuměna s alternativními tresty. Což tento počet dotazovaných nepřichází v úvahu s využitím jiných metod. Dále bylo pozitivum, kladné přijetí veřejnosti při pomoci s vyplňováním. Je pravdou, že metoda nejde do hloubky konkrétní věci, což se ukázalo jako asi hlavní negativum.

Dále je důležité zabývat se v závěru shrnutím celého výzkumu. Jak, už nám ukázal popis a interpretace výsledků, tak dílčí cíl č. 1, který zjišťoval, zda jsou respondenti obeznámeni s termínem - alternativní trest. Ukázalo se, že 76 % z dotazovaných zná tento pojem. Podle dílčího cíle č. 2 bylo zjištěno, že nejvíce z respondentů tedy 32 % se setkala s termínem alternativní trest v médiích. Následující dílčí cíl v pořadí č. 3, zjišťoval, jestli se respondenti setkali s pojmem - trest domácího vězení, výzkum ukázal, že 97 % respondentů je s tímto termínem obeznámeno. Co se týká dílčího cíle č. 4 - o souhlasu respondentů s trestem domácího vězení, tak bylo zjištěno, že 87 % s tímto trestem souhlasí, z toho 57 % spíše ano a 20 % určitě ano. Dílčí cíl č. 5 zjišťoval, jak jsou respondenti obeznámeni s podmínkami trestu domácího vězení. Bylo zjištěno, že dotazovaní příliš neznají podmínky tohoto trestu, jelikož ze tří otázek, jen u jedné byla správná odpověď nad 50 %. U dalších dvou bylo úspěšnost

kolem 20 %. Dílčí cíl č. 6 zjišťoval, jestli respondenti berou jako pozitivní krok, že Česká republika využívá širokou škálu alternativních trestů. Podle výsledků výzkumu se ukázalo, že vnímají tento krok jako pozitivní, protože 81 % z dotazovaných s tímto krokem souhlasí určitě nebo spíše ano. Podle posledního dílčího cíle č. 7 bylo zjištěno, že respondenti vnímají jako nejužitečnější alternativní trest obecně prospěšné práce. Všechny výsledky, které byly zjištěny pomocí výzkumu, jsou znázorněny pomocí grafů, kde je to vše statisticky popsáno.

Jako hlavní přínos práce bych zmínila, že odborná společnost může vidět, jak je nahlíženo na tyto tresty, a co o nich veřejnost ve věku od 18 - 28 let ví, tyto skutečnosti řeší praktická část. Teoretická část je zaměřena na vymezení základních termínů spojené s touto problematikou a snaží se shrnout právní legislativu, která v České republice funguje s trestem domácího vězení.

Z tohoto výzkumu by mohl vyplývat další výzkum, který by se zabýval srovnávací analýzou, mezi trestním systémem České republiky a jinými zeměmi Evropy z pohledu trestu domácího vězení, nebo alternativních trestů. Bylo by zajímavé zjistit, jak jsou na tom země, které mají podobně nastavenou trestní justici jako Česká republika. Výsledkem toho by mohlo být i poučení pro další vývoj alternativních trestů u nás a konečné zavedení kontrolního elektronického systému pro trest domácího vězení.

Celý tento systém alternativních, který v České republice, už nějakou dobu funguje a přináší pozitivní výsledky, tak se dá očekávat ještě jeho propracování a zvýšení efektivity pro celou společnost. I trestu domácího vězení se toto téma dotýká, jelikož po zavedení elektronického kontrolního systému se dá očekávat, že soudy budou více ukládat tento trest.

Seznam použité literatury a zdrojů

1. BLANDA, R., *Odstraní elektronické náramky přeplněnost českých věznic?*.
České vězenství 1/2010
2. CÍSAŘOVÁ, D., SOVOVÁ, O. *Základy trestního práva procesního*.
Gaudeamus. Hradec Králové 2011. ISBN 978-80-7435-093-1.
3. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základy metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha:
Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.
4. JEŘÁBEK, Hynek. *Úvod do sociologického výzkumu*. Dot. Praha : Karolinum,
1993, 162 s. ISBN 80-706-6662-5.
5. Justice vypsalala tendr na elektronické náramky pro domácí vězně [online].
Dostupné z WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/justice-vypsala-tendr-na-elektronicke-naramky-pro-domaci-vezne/1164542> [Cit.2015-01-23]
6. MAREŠOVÁ, A. *Důsledky dlouhodobého uvěznění*. Trestní právo č. 4/2004
7. MAREŠOVÁ, A., VÁLKOVÁ, J. *K problematice alternativních trestů*. 1.vyd.
Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1994
8. MATOUŠEK O., KODYMOVÁ P., KOLÁČKOVÁ J., eds. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2 Vyd. Praha: Portál
2010, ISBN 978-807367-818-0
9. MITLÖHNER, M. *Trestní právo*. Univerzita Hradec Králové. Ústav sociální
práce. Gaudeamus 2012.
10. OSMANČÍK, O., VŮJTĚCH, J., KARABEC, Z et al. *K problematice
alternativních trestů a opatření*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a
sociální prevence, 1993. ISBN 80-86008-26-6
11. Probační a mediační služba – trest domácího vězení [online]. Dostupné z
WWW: www.pmscr.cz/trest-domaciho-vezeni/, [Cit.2014-11-15]

12. Probační a mediační služba ohlásila veřejnou zakázku na elektronické náramky [online]. Dostupné z WWW: <http://www.ceska-justice.cz/2015/01/probacni-a-mediacni-sluzba-ohlasila-verejnou-zakazku-na-elektronicke-naramky/> [Cit.2015-01-10]
13. SOTOLÁŘ, A., PŮRY, F., ŠÁMAL, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1 vyd. Praha: C.H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-350-7.
14. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN: 978-80-7400-190-3
15. ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, 2. vyd. Praha: Leges, 2014, ISBN: 978-80-87576-93-9
16. ŠTERN P., OUŘEDNÍČKOVÁ L., DOUBRAVOVÁ D. (eds) *Probace a mediace*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.
17. ŠTERN, P., *Elektronický monitoring odsouzených* [online]. Dostupné z WWW: https://www.pmscr.cz/download/zaverecna_zprava_o_experimentu_Elektronicky_monitoring_odsouzenych.pdf [Cit.2015-01-20]
18. Vyhláška č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení
19. Vyhláška č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady
20. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
21. Zákon č. 257/ 2000 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů
22. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
23. Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, ve znění platných předpisů
24. Zákon č.218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 : Počty uložených a ukončených trestů domácího vězení v ČR....18

Seznam grafů

Graf č. 1: Počty respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání37

Graf č. 2: Počet dotázaných podle setkání s termínem -alternativní trest38

Graf č. 3: Počty dotázaných podle toho, jak přišli s termínem do kontaktu39

Graf č. 4: Počty respondentů na otázku číslo pět.....39

Graf č. 5: Grafický počet dotazovaných na otázku číslo šest.....40

Graf č. 6: Počty z dotazovaných podle otázky číslo sedm41

Graf č. 7: Počty výsledků na otázku číslo osm.....41

Graf č. 8: Počty odpovědí na otázku číslo devět42

Graf č. 9: Počty odpovědí na otázku číslo deset.....42

Graf č. 10: Počty odpovědí na otázku číslo jedenáct43

Graf č. 11: Počty odpovědí na otázku číslo dvanáct.....43